

Nya beskattningsregler för pensionsförsäkringar och arbetsgivares kostnader för tryggnad av anställdas pensionering

Av regeringsrådet G. Wahlgren

1 Inledning

Statsmakterna har hösten 1975 beslutat om nya beskattningsregler för pensionsförsäkringar och arbetsgivares kostnader för tryggnad av anställdas pensionering. De nya reglerna återfinns i SFS 1975:1347-1354.

Regeringsförslaget, som lades fram i prop. 1975/76:31, byggde i stora delar på livförsäkringskatteskommitténs delbetänkande SOU 1971:21, betitlat "Pensionsförsäkring-Avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för försäkringspremie och kontoavsättning m. m.". Under riksdagsbehandlingen väcktes ett flertal motioner, vilket ledde till att regeringsförslaget modifierades på några punkter genom kompromiss i skatteutskottet. Riksdagen antog sedan skatteutskottets förslag i dess betänkande SkU 1975/76:20 i alla avseenden (rskr 1975/76:132).

2 Allmän orientering

De nya skatteregler varom här är fråga berör såväl enskilds egen pensionering som tjänstepensionering. Vidare omfattas såväl pensionering genom försäkring som pensionering, som tryggas genom avsättning till pensionsstiftelse eller till särskilt konto i balansräkningen.

Såvitt avser *försäkring* skiljs i skattehänseende som bekant mellan pensionsförsäkring (P-försäkring) och kapitalförsäkring (K-försäkring). För P-försäkringen utmärkande är att avdrag medges för premier medan utfallande försäkringsbelopp beskattas. Med K-försäkring förhåller det sig tvärtom. Avdrag för premier medges i princip inte (dock kan viss avdragsrätt förekomma inom ramen för schablonavdraget för försäkringar) - däremot beskattas inte utfallande försäkringsbelopp.

Denna skattemässigt betingade uppdelning av försäkringar i P- och K-försäkringar har ingen civilrättslig förankring. De civilrättsliga reglerna för försäkring finns i lagen (1927:77) om försäkringsavtal. Den systematik som där finns är en annan än den skatterättsliga. Av intresse att nämna här är de

civilrättsliga regler som hittills gällt i fråga om möjlighet att förfoga över försäkring. Det har inte funnits några principiella hinder mot att överlåta, pantsätta eller belåna försäkring. Vidare har heller inte funnits begränsningar i rätten att sätta in förmånstagare (men väl i rätten att återkalla förmånstagareförordnande). Vissa regler till skydd mot utmätning av försäkringsrättighet och utfallande försäkringsbelopp finns emellertid sedan länge.

För att en försäkring skall få i skattehänseende räknas som P-försäkring fanns redan före de nya reglernas ikraftträdande särskilda s. k. kvalitativa villkor, vilka hade sin plats i punkt 1 av anvisningarna till 31 § KL. Dessutom fanns vissa regler till skydd mot missbruk av avdragsrätten i 46 § 2 mom. och 53 § 4 mom. KL.

Nu nämnda skattemässiga kvalifikationsregler har i stort sett gällt även för försäkring som tagits i samband med tjänst.

I fråga om *arbetsgivares kostnader för tryggande av anställds pensionering* finns grundläggande civilrättsliga bestämmelser i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m., vanligen kallad tryggandelagen. Till tryggandelagens regler om avsättning anknyter sig de skatterättsliga föreskrifter i KL som hittills gällt i fråga om arbetsgivares rätt att åtnjuta avdrag vid beskattningen liksom hans skyldighet att återföra disponibla pensionsmedel till beskattning.

3 Den nya lagstiftningen

3.1 Allmänt

Den nya lagstiftningen utgår från principen att pension är att betrakta som uppskjuten lön. Vidare har under lagstiftningsarbetet själva avdragsrätten som sådan för P-försäkringar övervägts. Därvid har emellertid uttalats att tillräckliga motiv fortfarande finns för att man skall få åtnjuta avdrag för premier för individuell P-försäkring. Det huvudsakliga syftet med skatte-reglerna såsom de utformats i den nya lagstiftningen är att tillgodose ett rimligt pensioneringsbehov och att hindra missbruk av avdragsrätten.

Lagstiftningens huvudsakliga syfte avses skola uppnås på två vägar – dels genom en precisering och avgränsning i förhållande till vad hittills gällt såvitt avser de kvalitativa villkoren för P-försäkring, dels med hjälp av inskränkningar i avdragsrätten för kostnader såväl i fråga om egen pension som för arbetsgivares tryggande av anställdas pensioner. Vidare medför lagstiftningen begränsningar i möjligheterna att i civilrättsligt hänseende förfoga över P-försäkring. I det följande lämnas en närmare redogörelse för lagstiftningens utformning och innebörd.

3.2 Kvalitativa villkor för P-försäkring

3.2.1 Allmänt

De nya kvalitativa villkoren för P-försäkring har i likhet med dem som ersatts sin plats i punkt 1 av anvisningarna till 31 § KL. Med P-försäkring förstås försäkring, som meddelas i här i landet bedriven försäkringsrörelse, om inte andra försäkringsbelopp skall utgå än alderspension, invalidpension eller efterlevandepension. Försäkring, som tagits i utländsk anstalt, godtas inte i något fall. (Däremot gäller fortfarande äldre regler för gamla utländska försäkringar, se vidare avsnitt 6.2). Annan person än försäkringstagaren själv får inte vara försäkrad annat än med tjänstepensionsförsäkring. Här försäkringstagaren eller hans make eller person, med vilken han sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden, barn under 16 år, får han dock ta försäkring avseende efterlevandepension på sin makes eller sammanboende persons liv, om barnet sätts in som förmånstagare.

Med tjänstepensionsförsäkring förstås försäkring som har samband med tjänst och för vilken den försäkrades arbetsgivare åtagit sig att ansvara för betalning av hela avgiften. Med försäkrad avses den på vars liv försäkringen tagits eller, i fråga om invalidpension, den vars arbetsförmåga försäkringen avser.

3.2.2 Alderspension

Alderspension får inte börja utgå vid lägre ålder än 55 år. Här finns dock dispensmöjligheter, om särskilda skäl föreligger. Regeringen kan lämna generell dispens för vissa yrkeskategorier. Vidare kan RSV, efter förordnande av regeringen, lämna dispens i enskilda fall. Individuell dispens kommer inte att lämnas redan vid försäkringens tecknande utan först sedan behovet av pensionsutbetalning inträtt. För dispens krävs att särskilda omständigheter är för handen, t. ex. om försämrade försörjningsmöjligheter föreligger på grund av varaktig sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga. Ett annat dispenskäl är att någon upphör med sin yrkesverksamhet och det kan förväntas att han inte kommer att på nytt börja yrkesverksamhet. Om dispenser, se vidare avsnitt 4.

Alderspension får utgå högst så länge den försäkrade lever. Den måste dock under den försäkrades livstid utgå under minst fem år efter, om försäkringen skall upphöra när den försäkrade fyller 65 år, lägst tre år. Under den första femårsperioden får pensionen inte utgå med sjunkande belopp. Däremot finns inget hinder mot att den stiger.

För ålderspension som utgår enligt allmän pensionsplan gäller vad som utfästs enligt planen, såvida pensionen skall upphöra innan den försäkrade avlider. Denna regel möjliggör ålderspension, som utgår som tjänstepension, under kortare tid än fem år även i andra fall än vad nyss nämnts.

Till ålderspensionsförsäkring får ej insättas förmånstagare i annat fall än

vid tjänstepensionsförsäkring. Till tjänstepensionsförsäkring avseende ålderspension skall anställd vara förmånstagare.

3.2.3 Invalidpension

Med invalidpension förstås pension, som utgår till den försäkrade högst så länge denne är arbetsoförmögen eller har nedsatt arbetsförmåga. Under den tid arbetsoförmågan varar får invalidpensionen dock upphöra tidigast fem år efter det försäkringsavtalet träffades. I fråga om rätten att sätta in förmånstagare gäller samma regler som för ålderspension.

3.2.4 Efterlevandepension, s. k. försörjningsränta och förmånstagareförordnanden i övrigt

Efterlevandepension är pension, som efter den försäkrades död utgår till den försäkrades make eller person med vilken den försäkrade varit gift eller sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden eller till barn till den försäkrade eller till dennes make eller sådan person som nyss nämnts. Efterlevandepension får utgå högst så länge den efterlevande lever. Under dennes livstid får pensionen dock under den första femårsperioden inte utgå med sjunkande belopp. Ingenting hindrar att pensionsbeloppet stiger. Efterlevandepension till make eller person med vilken den försäkrade varit gift eller sammanlevt på sätt som nyss nämnts får upphöra när den efterlevande fyller 65 år eller ingår nytt äktenskap men i annat fall inte – under den efterlevandes livstid – förrän fem år förflutit efter den försäkrades död. Efterlevandepension till barn skall upphöra senast när barnet fyller 20 år. Är barnet varaktigt oförmöget till arbete, får dock pension utgå så länge barnet lever. Är försäkringens tagen på försäkringstagarens make eller sammanboende persons liv, skall pensionen upphöra senast när barnet fyller 16 år. Den sistnämnda typen av pension är avsedd närmast att täcka försäkringstagaren för kostnader för t. ex. passning och skötsel av barnet.

Till skillnad mot regeringsförslaget accepterade riksdagen att som efterlevandepension skulle anses även s. k. försörjningsränta, dvs. pension, som utgår efter den försäkrades död oberoende av viss pensionstagares liv. Försörjningsränta medgavs enligt de bestämmelser för P-försäkring som ersatts av de nya beskattningsreglerna. Riksdagens beslut innebär emellertid vissa ändringar även såvitt avser försörjningsränta. För det första gäller att försörjningsränta får utgå endast till sådan person som enligt vad i det föregående nämnts kan vara förmånstagare till efterlevandepension, dvs. make, tidigare make och sammanboende samt barn till den försäkrade eller till dennes make, tidigare make eller till sammanboende. Vidare skall försörjningsräntan utgå under lägst fem år. I övrigt gäller tidigare bestämmelser om försörjningsränta oförändrade.

Som förmånstagare till försäkring avseende efterlevandepension och försörjningsranta får insättas endast sådan person till vilken efterlevandepension resp. försörjningsranta kan utgå enligt vad nyss angetts.

3.2.5 Tjänstepensionsförsäkring

Som nämnts i det föregående avses med tjänstepensionsförsäkring P-försäkring som har samband med tjänst och för vilken den försäkrades arbetsgivare har åtagit sig att ansvara för betalning av hela avgiften. Som skall framgå av det följande avsnittet får P-försäkring i princip inte överlåtas. Överlåtelse får emellertid ske till följd av anställningsförhållande. Överlåtes P-försäkring till arbetsgivare, blir försäkringen en tjänstepensionsförsäkring. Äganderätten kan övergå även från arbetsgivaren till den anställde, t. ex. i samband med att anställningen upphör. Återstår premier att betala, kan detta göras antingen av den nye ägaren eller av dennes nye arbetsgivare. I det förra fallet anses försäkringen ha förlorat sin karaktär av tjänstepensionsförsäkring. I det senare fallet däremot skall den fortfarande betraktas som tjänstepensionsförsäkring.

3.2.6 Civilrättsliga frågor

Civilrättsliga bestämmelser om försäkringar finns företrädesvis i lagen (1927:77) om försäkringsavtal. Civilrättslig terminologi och systematik skiljer sig väsentligt från vad som tillämpas på det skatterättsliga området i motsvarande hänseende.

Som nämnts i ett tidigare avsnitt är möjligheterna till civilrättsliga förfoganden över P-försäkringar i princip oinskränkta – de kan således överlåtas, pantsättas, belånas och bli föremål för förmånstagareförordnanden utan hinder i civilrättsligt hänseende. Att däremot den skatterättsliga behandlingen inte helt följer det civilrättsliga betraktelsesättet är en annan fråga. Denna skillnad är betingad av ett önskemål att begränsa förfoganden som främst syftar till skatteflykt.

Den nu genomförda lagstiftningen innebär att den förmån, som består i att premieavgiften för försäkringsformen är avdragsgill vid beskattningen, blir knuten till försäkringar med enbart pensioneringssyfte. För att försäkringsformen skall få omfattas av denna förmån har lagstiftaren ställt upp kvalificerade villkor i avsikt att motverka missbruk, villkor som är avsevärt mycket strängare än vad som hittills gällt. Detta gäller i synnerhet kretsen av förmånstagare. Det har bedömts som otillfredsställande att lita enbart till skatterättsliga påföljder för åsidosättande av nu nämnda slag av villkor. I synnerhet gäller detta vid civilrättsliga förfoganden i förhållande till personer som inte kan beskattas här i landet. I 3 § andra stycket lagen om försäkringsavtal har därför nu tagits in en regel med civilrättslig verkan. Regeln lyder att överlåtelse, pantsättning, förmånstagareförordnande eller annat förfogande över försäkring

är utan verkan, om förfogandet skett i strid mot försäkringsvillkor, som enligt KL skall tas in i försäkringsavtalet. Förbud mot överlåtelse skall dock ej utgöra hinder mot utmätning eller överlåtelse vid ackord eller konkurs i vidare mån än sådant hinder föreligger på grund av vad som eljest föreskrivits i lag eller annan författning.¹ I anknytning till denna civilrättsliga bestämmelse har i punkt 1 fjortonde stycket av anvisningarna till 31 § KL tagits in en regel av innebörd att försäkringsvillkor, som med hänsyn till bestämmelserna i KL är avgörande för frågan huruvida försäkringen är att anse som pensionsförsäkring, skall tas in i försäkringsavtalet. Detta skall dessutom innehålla villkor att försäkringen inte får pantsättas eller belånas och inte heller ändras på sådant sätt att den inte längre uppfyller de föreskrifter som anges för pensionsförsäkring i KL. Härjämte skall försäkringsavtalet innehålla villkor att försäkringen inte får överlåtas eller återköpas i andra fall än vad som är medgivet enligt KL. Dessa fall skall strax redovisas. Försäkringsavtalet får inte innehålla annat villkor än sådant som är förenligt med bestämmelserna om P-försäkring i KL.

Överlåtelse av P-försäkring får under den försäkrades livstid ske endast i följande fall, nämligen

1) till följd av anställningsförhållande, därvid försäkringen före eller efter överlåtelsen skall ha karaktär av tjänstepensionsförsäkring (se även avsnitt 3.2.5),

2) på grund av utmätning liksom vid ackord eller konkurs,

3) genom bodelning.

Ny ägare till pensionsförsäkring skall omedelbart underrätta försäkringsgivaren om förvärvet av försäkringen.

I visst samband med överlåtelserätten står rätten till återköp av P-försäkring. Denna fråga berör dock alltid en av parterna i det ursprungliga försäkringsavtalet, nämligen försäkringsgivaren. Rätten till återköp har därför redan före den nya lagstiftningens tillkomst kunnat helt bestämmas av försäkringsgivaren. Det förekommer att sådan rätt saknas i fråga om vissa P-försäkringar till följd av bestämmelser i de s. k. försäkringsgrunderna. Det finns dessutom en särskild regel om återköp i den nya skattelagstiftningen. Enligt denna regel får återköp av P-försäkring utan hinder av bestämmelserna i KL – dvs. om inte enligt vad nyss nämnts försäkringsgrunderna lägger hinder i vägen – ske, om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst 10 000 kr. eller om särskilda skäl föreligger och RSV medger det. Sådant medgivande kräver ansökan från försäkringens ägare.

Under lagstiftningsärendets behandling har ytterligare en civilrättslig fråga dryftats. Enligt 6 kap. 1 § andra stycket giftermålsbalken skall bestämmelserna

¹ Denna föreskrift har tillkommit på grund av bestämmelser i 66 § 1 mom. utsökningslagen (1877: 31 s. 1).

om giftorätt äga tillämpning i fråga om rättighet, som inte kan överlåtas eller annars är av personlig art, endast såvitt dessa bestämmelser inte strider mot vad som särskilt gäller beträffande rättigheten. Denna regel har inte ansetts utesluta att P-försäkring ingår i giftorättsgods och vid bodelning kan tillskiftas försäkringstagarens make (prop. 1975/76:31 s. 126).

3.2.7 Övriga frågor rörande de kvalitativa villkoren

Som nämnts i avsnitt 2 skiljer man i skatterettsligt hänseende mellan P-försäkringar och K-försäkringar. De nya reglerna tar inte sikte på K-försäkringar utan rör enbart P-försäkringarna. I ett par avseenden finns emellertid anledning att ta med K-försäkringarna i bilden. Sålunda blir det med de nya reglerna möjligt att teckna en K-försäkring som till sitt juridiska innehåll helt stämmer överens med vad som krävs i kvalitativt hänseende för P-försäkringar. Det är således endast vad beträffar avdragsrätt och skatteplikt för utfallande försäkringsbelopp som en sådan försäkring skiljer sig från P-försäkring. Emellertid blir det inte möjligt att i efterhand – dvs. sedan försäkringsavtalet väl ingåtts – ”göra om” en P-försäkring till K-försäkring. Man kan således inte i det nya systemet få till stånd en avskattning av P-försäkringen med ty åtföljande skattefrihet för utfallande försäkringsbelopp. (En avskattningssituation kan emellertid övergångsvis inträda vid framtida ändring av gamla försäkringar. Se härom avsnitt 6.2).

De ändringar i förfoganderätten som redovisats i avsnitt 3.2.6 har medfört konsekvensändringar och följdbestämmelser såvitt avser beskattningen vid överlåtelse. En redogörelse härför kommer att lämnas i avsnitt 3.3.6.

3.3 Avdrag avseende kostnader för pensionering, m. m.

3.3.1 Allmänt

En viktig beståndsdel – kanske den viktigaste – i den nya skattelagstiftningen utgör begränsningarna i rätten till avdrag. I detta avseende berör lagstiftningen, som tidigare nämnts, inte bara P-försäkringarna utan samtliga slag av kostnader avseende tryggande av pension.

Lagstiftningen har tagit sin utgångspunkt i ett pensionsskydd som i stort motsvarar vad som tillkommer en anställd med ITP-pension. Utmärkande för ITP-pensionen är att den utgår enligt s. k. allmän pensionsplan, varmed – enligt 4 § lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. – förstås sådana allmänna grunder för pensionering av arbetstagare eller arbetstagares efterlevande som innehåller regler om tryggande av arbetsgivarens utfästelse genom kreditförsäkring, avsättning till pensionsstiftelse enligt nämnda lag eller annan likvärdig anordning och som på arbetstagarsidan är godkända av organisation vilken enligt lagen (1936:506) om förenings- och förhandlingsrätt är att anse som huvudorganisation.

Avdragsrätten har utformats i princip på så sätt att kostnaderna för att bygga upp ett pensionsskydd som motsvarar vad som skall tillkomma anställd enligt allmän pensionsplan skall vara avdragsgilla. Med hänsyn till mångfalden av varierande anställningsförhållanden liksom till förekomsten av privata pensionsförsäkringar av olika slag har emellertid avdragsreglerna fått en starkt schablonmässig utformning för att inte leda till en alltför betungande administration.

Som tidigare nämnts berör de nya avdragsreglerna såväl pensionsförsäringarkostnader i privat regi som arbetsgivares kostnader av olika slag för tryggnad av de anställdas pensionering. Livförsäkringsskattekommittén, vars förslag i många avseenden utgör grundvalen för den här aktuella lagstiftningen, hade föreslagit en sammankoppling av den skattskyldiges pensionsförmåner enligt tjänsteavtal och hans privata pensioneringskostnader på så sätt att vad han tillförsäkrats i egenskap av arbetstagare med hjälp av olika närmare angivna metoder skulle påverka hans möjligheter att få avdrag för egna privata pensionsförsäkringar. Den lösning som slutligen valts har inte tagit upp denna tanke. Schablonen är emellertid utformad på sådant sätt att den i stora drag tillgodoser det mål som föresvävade livförsäkringsskattekommittén.

3.3.2 Avdrag för P-försäkring som inte är tjänstepensionsförsäkring

De nya reglerna, som återfinns i 46 § 2 mom. femte-åttonde styckena KL, innebär att skattskyldig får avdrag avseende premier för egen pensionsförsäkring med ett belopp som får uppgå till högst 30 % av inkomst som hänförs sig till inkomstslagen jordbruksfastighet eller rörelse och högst 10 % av inkomst som hänförs sig till övrig inkomst. En förutsättning är att inkomsten är att anse som A-inkomst. Underlaget för beräkning av avdrag får inte överstiga 20 gånger det basbelopp som fastställts januari månad året närmast före taxeringsåret. Som underlag för beräkning av avdrag får användas inkomsten från föregående beskattningsår, om den skattskyldige hellre önskar det. I så fall skall avdraget i sin helhet beräknas på fjolårets inkomster. Vid riksdagsbehandlingen öppnades ytterligare ett alternativ för beräkning av avdragsmaximum. Enligt detta alternativ, som är avsett för smärre inkomstagare, får avdraget uppgå till högst 7 000 kr. plus 30 % av inkomst, som hänförs sig till jordbruksfastighet eller rörelse intill en sammanlagd inkomst av 23 000 kr. Även här är det hela tiden fråga om A-inkomst. Underlaget är liksom enligt huvudregeln antingen beskattningsårets inkomster eller inkomsterna för året dessförinnan.

Föreligger särskilda skäl, kan RSV efter ansökan besluta att avdraget avseende premier för P-försäkring i egen regi får åtnjutas med högre belopp än vad som följer av vad som nyss har återgetts. Därvid gäller följande. För skattskyldig, som redovisar A-inkomst endast i inkomstslaget tjänst men som i huvudsak saknar pensionsrätt i anställning, får medges avdrag högst med

belopp som beräknas som om inkomsten i stället härrört från jordbruksfastighet eller rörelse. Därvid tillämpas vad nyss anförts, dvs. två olika alternativ för beräkning av avdraget finns – och dessutom kan den skattskyldige välja mellan beskattningsåret och året dessförinnan som basår. – Har skattskyldig, som drivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse, upphört med driften i förvärvskällan och har han under verksamhetstiden inte skaffat sig ett betryggande pensionsskydd, får avdraget beräknas även på B-inkomst. Avdraget får i detta fall beräknas med beaktande av det antal år varunder den skattskyldige bedrivit den ifrågasvarande verksamheten, dock högst för tio år. Hänsyn skall vid RSV:s bedömning tas till den skattskyldiges övriga pensionsskydd och andra möjligheter till avdrag för pensionsförsäkringspremier. Avdraget får dock inte överstiga ett belopp, som för varje år driften pågått motsvarar sex gånger basbeloppet för januari månad det år varunder driften upphört. Inte heller får beloppet överstiga summan av nettointäkten i förvärvskällan under beskattningsåret och realisationsvinst med anledning av förvärvskällans överlåtelse.

När det gäller de här återgivna möjligheterna till dispens från eljest gällande avdragsmaximum finns uttalanden av särskilt intresse från såväl skatteutskottet som föredraganden. Sålunda har skatteutskottet – i fråga om tjänsteinkomstagare som inte har pensionsrätt i anställning eller i huvudsak saknar sådan rätt – uttalat (SkU 1975/76: 20 s. 50) att dispensprövningen i allmänhet bör göras så enkel som möjligt. Föreligger nu nämnda omständigheter, dvs. ifrågasvarande brister i pensionsskyddet, bör enligt skatteutskottets mening avdrag kunna medges med skäligt belopp – intill de beloppsgränser som gäller för inkomst av rörelse – utan avseende på den skattskyldiges eventuella pensionsförsäkringar vid sidan av tjänster. Härjämte föreligger – såvitt avser den, som upphört med jordbruk, skogsbruk eller rörelse – följande uttalanden. Föredraganden har framhållit (prop. 1975/76:31 s. 139) att som vägledande norm för dispensen bör gälla att endast hälften av den skattepliktiga inkomsten i anledning av försäljningen bör få tas i anspråk för premien. Skatteutskottet har yttrat (SkU 1975/76:20 s. 50) att den skattskyldiges situation bör bli föremål för en något mer allsidig bedömning (än vad som ansetts böra gälla för tjänstetagaren med bristande pensionsskydd). Utskottet menar vidare att om inkomsten av försäljningen är förhållandevis låg, och den skattskyldige under verksamhetstiden inte skaffat sig ett betryggande pensionsskydd – samt under förutsättning att omständigheterna i övrigt motsvarar det – avsevärt mer än hälften av den skattepliktiga inkomsten i anledning av försäljningen bör kunna tas i anspråk för försäkringspremier.

Vid riksdagsbehandlingen öppnades ytterligare en möjlighet till utnyttjande av avdragsrätt utöver vad som föreslagits i propositionen. Denna möjlighet kan benämnas ”rullning” av avdrag (till viss skillnad mot förlustavdrag och liknande arrangemang för outnyttjade eller outnyttjbara underskott, något som

också det kan förekomma i fråga om pensionsförsäkringspremier. Mera härom i det följande). "Rullnings"-reglerna finns i 46 § 2 mom. sjunde stycket KL och innebär att om skattskyldig erlagt pensionsförsäkringspremier som inte kunnat åtnjutas till följd av de s. a. s. ordinarie reglerna (obs. att det belopp av premie som inte täcks av dispensbeslut inte får "rullas"), avdrag medges för ej utnyttjat belopp vid taxering för det påföljande beskattningsåret. Det belopp som "rullats över" på här angivet sätt inkräktar emellertid på avdragsramen för P-försäkring. Det nu avsedda avdraget får nämligen inte åtnjutas med belopp som tillsammans med erlagd premie avseende beskattningsåret överstiger vad som är tillåtet enligt de ordinarie reglerna.

Vid sidan av den nu skildrade "rullnings"-metoden kvarstår de sedan före den här aktuella lagstiftningens ikraftträdande gällande reglerna om förbud mot underskott till följd av avdrag för P-försäkringspremier i 46 § 2 mom. sista stycket KL. Här har ingen saklig ändring skett. Vad som inte kan utnyttjas till följd av denna regel får den skattskyldige sålunda tillgodöföra sig under ytterligare sex år.

3.3.3 Avdrag för tjänstepensionsförsäkring

I avsnitten 3.2.1 och 3.2.5 har lämnats vissa upplysningar om kriterier på tjänstepensionsförsäkring. Avdragsrätten för arbetsgivaren regleras i punkt 2 c av anvisningarna till 29 § KL, vartill – såvitt avser inkomstslagen jordbruk och annan fastighet – hänvisning finns i punkt 1 sjätte stycket av anvisningarna till 22 § resp. punkt 6 av anvisningarna till 25 §. I fortsättningen får arbetsgivare avdrag för så stor del av kostnaderna för pensionsförsäkring som behövs för att helt eller delvis trygga pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan. Med uttrycket allmän pensionsplan åsyftas i detta sammanhang – liksom i andra fall när termen används i KL – dels allmän pensionsplan med den innebörd termen har i 4 § tryggandelagen, dels – i fall där pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan inte föreligger – pensionsåtagande för pensionsförmåner, som ryms inom vad som är sedvanligt enligt allmän pensionsplan i fråga om arbetstagare med motsvarande uppgifter eller hans efterlevande under förutsättning att annat åtagande än sådant som innebär tryggande genom pensionsförsäkring eller avsättning till pensionsstiftelse tryggats genom kreditförsäkring (se 28 § 1 mom. sjunde stycket KL).

Är arbetsgivare enligt 25 § tryggandelagen skyldig att trygga upplupen del av pensionsutfästelse genom att köpa pensionsförsäkring, får han avdrag för hela kostnaden för sådan försäkring. De fall som avses i nyssnämnda fall är när arbetsgivare upphör med näringsverksamhet utan att ansvaret för pensionsutfästelse flyttas över på någon annan. Den här redovisade avdragsrätten tillkommer emellertid inte utfästelse till arbetstagare i aktiebolag eller ekonomisk förening som har bestämmande inflytande över företaget. Till grund för bedömning av huruvida en arbetstagare har bestämmande inflytande skall

läggas det samlade innehavet av aktier eller andelar i företaget hos arbets- tagaren själv jämte sådana honom närstående personer som nämns i 35 § 3 mom. tionde stycket KL, dvs. föräldrar, far- eller morföräldrar, make, av- komling eller avkomlings make, syskon eller syskons make eller avkomling samt dödsbo vari vederbörande eller någon av nämnda personer är delägare. Med avkomling avses också styvbarn och fosterbarn.

I avsnitt 3.3.4 kommer att beröras en möjlighet till dispens av RSV i fråga om möjlighet att göra större avdrag än vad som eljest får ske enligt vad som redovisats i detta avsnitt.

3.3.4 Avdrag för avsättning till pensionsstiftelse eller till konto Avsatt till pensioner

Arbetsgivare får avdrag för medel, som avsatts till *pensionsstiftelse* för att uppbringa stiftelsens tillgångar till vad som motsvarar arbetsgivarens pensions- reserv enligt allmän pensionsplan, som tryggas av stiftelsen, efter avdrag för den skuld stiftelsen själv kan ha ådragit sig. De nya bestämmelserna återfinns i punkt 2 b av anvisningarna till 29 § KL. I fråga om vad som åsyftas med allmän pensionsplan se avsnitt 3.3.3.

Redovisar arbetsgivaren pensionssskuld på konto *Avsatt till pensioner*, får han avdrag med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan vad som redo- visats i fråga om pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan vid utgången av föregående beskattningsår och vad som i sådant hänseende redovisats för beskattningsåret under förutsättning att åtagandet för beskattningsåret är större. Nu återgivna regel finns i punkt 2 d av anvisningarna till 29 § KL. Arbetsgivare, som gör avsättning till konto Avsatt till pensioner, skall enligt 30 § 2 mom. TL i självdeklarationen särskilt redovisa vad som avser pensions- åtagande enligt allmän pensionsplan. Sådan redovisning skall avse förhållan- dena vid såväl beskattningsårets ingång som dess utgång. I fråga om begreppet allmän pensionsplan hänvisas till avsnitt 3.3.3. Det bör i detta sammanhang särskilt påpekas att arbetsgivare som vill göra avsättning till konto Avsatt till pensioner men som inte tillämpar allmän pensionsplan i den mer inskränkta betydelse termen har i tryggandelagen – dvs. gör avsättning för motsvarande förmåner, som med KL:s terminologi jämföras med allmän pensionsplan – måste trygga pensionsutfästelsen genom kreditförsäkring.

Här förtjänar att ytterligare påpekas att vid beräkning av avdrag för av- sättning till stiftelse eller konto pensionsutfästelse får beaktas endast om för- säkring för utfästelsen skulle ha varit P-försäkring enligt punkt 1 av anvis- ningarna till 31 § KL.

Arbetsgivare kan få avdrag avseende kostnader för tryggande av pensioner utöver vad som hittills nämnts efter dispens av RSV. Denna dispensmöjlighet omfattar inte bara avsättningar till stiftelse eller konto utan även premieav- gifter för pensionsförsäkring. För dispens krävs särskilda skäl. Som dispensfall

har i förarbetena nämnts pensionering av anställd i förtid med fulla förmåner. Ett villkor för dispens är dock att den förmån som utgår efter avgångsdagen inte överstiger den pension som enligt allmän pensionsplan skulle utgå efter ordinarie pensionsålder inom branschen (se prop. 1975/76:31 s. 134). Ett speciellt dispensfall har diskuterats av skatteutskottet (SkU 1975/76:20 s. 54-55). Det rör sig här om anställda huvuddelägare i mindre företag. Denna kategori av anställda är inte anslutna till allmän pensionsplan och inkomsterna varierar starkt från fall till fall. Efter att ha konstaterat att avdragsutrymmet blir svårt att bedöma i de här avsedda fallen uttalar skatteutskottet att en av utgångspunkterna för dispensprövningen bör vara att avdrag inte medges med högre belopp än 30 % av inkomsten. Frågan sägs böra bedömas med hänsyn till det totala försäkringsskyddet i övrigt. Dispensen får inte medföra att pensionsnivån blir oskäligt hög. Det sägs vidare knappast vara lämpligt att bestämma avdragets höjd enbart i förhållande till inkomstens storlek. Även om riktpunkten bör vara att avdraget inte får överstiga 30 % av delägarrens inkomst, torde avdraget lämpligen böra bestämmas till ett fast belopp.

Under förarbetena har vidare framhållits att med lagtextens ord "åtagande enligt allmän pensionsplan" skall förstås även skyldighet att utge inflations-tillägg (dvs. t. ex. del av pensionsreserven som avser den s. k. överrättfonden i ITP-systemet. Se härom prop. 1975/76:31 s. 134).

Frågan om arbetsgivarens rätt till avdrag avseende kostnaderna för de anställdas pensionering har under såväl utredningsarbetet som lagstiftningsarbetet visat sig vara utomordentligt komplicerad och kontroversiell. I prop. 1975/76:31 (s. 145) påpekas att förhållandet mellan de nya skattereglerna och bestämmelserna i tryggandelagen måste ses över. Riksdagen har i samband med behandlingen av lagförslaget i skrivelse till regeringen begärt prövning av möjligheterna att tillgodose önskemålen om bibehållen avdragsrätt för pensionsåtaganden, som innebär mindre avvikelser från allmän pensionsplan.

3.3.5 Återförande till beskattning vid minskning av pensionsskulden eller vid gottgörelse från pensionsstiftelse

Reglerna om återförande till beskattning vid minskning av pensionsskulden eller vid gottgörelse från pensionsstiftelse finns i 28 § 1 mom. sjunde stycket resp. 19 § KL.

Såvitt gäller beskattning vid minskning av pensionsskulden gäller följande. Som framgår av avsnitt 3.3.4 skall arbetsgivaren i sin deklaration särskilt uppge pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan. Om det belopp som sålunda redovisats är mindre än motsvarande belopp vid utgången av föregående beskattningsår, räknas skillnaden som intäkt. Finns vid utgången av beskattningsåret disponibla pensionsmedel - varom mera strax - får intäkten dock beräknas lägst till summan av under året avdragsgill avsättning till pensions-

stiftelse, avdragsgill avgift för pensionsförsäkring samt en tiondel av disponibla pensionsmedel vid utgången av närmast föregående beskattningsår. Har disponibla pensionsmedel räknats som intäkt en gång, skall senare minskningen i redovisade åtaganden enligt allmän pensionsplan motsvarande vad som sålunda tagits till beskattning inte räknas som intäkt. - Med disponibla pensionsmedel avses enligt 28 § 1 mom. sista stycket KL vad som redovisats för beskattningsårets ingång avseende pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan (se avsnitt 3.3.3) jämte förmögenheten i pensionsstiftelse vid beskattningsårets utgång minus pensionsreserven vid beskattningsårets utgång avseende nyssnämnt slag av pensionsåtagande i den mån det inte är tryggt genom pensionsförsäkring. Som ytterligare minuspost räknas medel, som vid beskattningsårets utgång kvarstår i pensionsstiftelse och för vilka medel avdrag inte åtnjutits vid avsättningen. Vid beräkning av stiftelsens förmögenhet tillämpas de grunder som gäller vid beräkning av stiftelsens förmögenhet enligt lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt. Disponibla pensionsmedel skall inte tas upp till högre belopp än som motsvarar vad som redovisas för beskattningsårets ingång avseende pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan. Det nu sagda innebär bl. a. att avkastning på stiftelsemedel räknas bland de disponibla pensionsmedlen, även om avkastningen härrör från medel som avsatts utan rätt till avdrag för avsättningen.

I fråga om gottgörelse från pensionsstiftelse gäller att den skall anses i första hand komma från medel för vilka avdrag åtnjutits vid avsättningen. Endast till den del gottgörelsen kunnat tas ut endast ur medel för vilka avdrag vid avsättningen inte medgetts åtnjutes skattefrihet jämlikt 19 § KL.

3.3.6 Ytterligare anmärkningar rörande avdragsrätten m. m.

Avdraget för pensionsförsäkringspremier görs som allmänt avdrag, utom när det är fråga om tjänstepensionsförsäkring som ägs av arbetsgivaren. Detta framgår av ordalydelsen av 46 § 2 mom. första stycket 6) KL.

I samband med den nya lagstiftningens ikraftträdande upphävs punkt 10 av anvisningarna till 32 § KL. Denna innehöll bestämmelser om avskattning av premiereserv m. m. om P-försäkring ändrades till K-försäkring. En sådan ändring är inte tillåten i den nya ordningen. Skulle så ändå ske kommer ingen avskattning av premiereserven att ske - men däremot finns ingen bestämmelse om att utfallande pensionsbelopp inte skall beskattas. Ett visst undantag gäller dock övergångsvis, se avsnitt 6.2.

Vidare innehöll den upphävda anvisningspunkten bestämmelser om avskattning av P-försäkring vid överlåtelse av försäkringen. Detta fall är nu reglerat på annat sätt, se avsnitten 3.2.6 och 6.2.

Härjämte fanns i 53 § 4 mom. KL bestämmelser om beskattning av försäkringstagaren i fall när förmånstagare eller ny ägare till P-försäkring uppbar försäkringsbelopp före försäkringstagarens död. Nu gäller i stället - enligt 53 §

4 mom. KL - att om P-försäkring överläts genom bodelning, överlåtaren skall vara skattskyldig för belopp som utfaller under hans livstid, såvida han inte skulle ha varit berättigad till avdrag vid utgivande av periodiskt understöd till förvärvaren. RSV kan meddela dispens från denna regel, om särskilda skäl föreligger. Denna dispens är avsedd bl. a. vid bodelning i anledning av makes död.

I detta sammanhang bör slutligen nämnas regeln i punkt 3 av anvisningarna till 32 § KL, enligt vilken arbetsgivares kostnader för tryggnad av arbetstagens pension genom avsättning eller pensionsförsäkring inte utgör skattepliktig intäkt för den anställde.

4 Dispenser

I det föregående har på en mängd ställen nämnts att dispens från reglerna kan ifrågakomma. I en del fall har dispensregeln och dess förutsättningar utförligt redovisats. Även i andra situationer än dem som hittills redovisats finns dispensmöjligheter. Här följer en sammanfattning av dispensmöjligheterna samt en hänvisning till dispensgivande myndighet, till vederbörligt författningsrum och till det avsnitt i denna artikel där dispensregeln kommenterats.

Dispensfall	Dispensgivande myndighet	Författningsrum	Regeln behandlad i avsnitt
Ålderspension under 55 år	för kategorier: regeringen för enskilda fall: RSV	punkt 1 fjärde stycket av anvisningarna till 31 § KL	3.2.2
Skattskyldighet i händelse av överlåtelse vid bodelning	RSV	53 § 4 mom. KL	3.3.6
Återköp av P-försäkring	RSV	punkt 1 sextonde stycket av anvisningarna till 31 § KL	3.2.6
Avdragsrätt för P-försäkring	RSV	46 § 2 mom. sjätte stycket KL	3.3.2
Avdragsrätt för arbetsgivares kostnader avseende anställds pensionering	RSV	punkt 2 e av anvisningarna till 29 § KL	3.3.4
Avdragsrätt för P-försäkring vid 1976 års taxering	RSV	6 § andra stycket lagen om ikraftträdande av lagen om ändring i KL	6.2

Avdragsrätt för arbetsgi- RSV
vare avseende arbetstaga-
re med bestämmande in-
flytande

8 § tredje stycket lagen 6.4
om ikraftträdande av la-
gen om ändring i KL

I samtliga de fall där RSV är dispensmyndighet får talans inte föras mot RSV:s beslut.

Vidare kan nämnas att den möjlighet RSV hittills har haft att lämna dispens i fråga om utländsk försäkrings likställande med P-försäkring har slopats genom en ändring i lagen (1969:754) om ändring i KL.

5 Beskattning av P-försäkring vid flyttning ur landet

Hittills har gällt att belopp som utgår på grund av P-försäkring inte beskattas i fall där beloppsmottagaren inte har skattemässigt hemvist här i landet. Detta är nu ändrat genom regeln i 53 § 1 mom. första stycket a), som ger Sverige beskattningsrätt i fråga om belopp, som utgår på grund av pensionsförsäkring, som meddelats i här i riket bedrivna försäkringsrörelse. Det måste emellertid påpekas att den nya regeln i flertalet praktiska fall kräver en ändring av gällande dubbelbeskattningsavtal. En sådan ändring har aviserats (prop. 1975/76:31 s. 138).

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

6.1 Allmänt

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till de nya skattereglerna för pensionsförsäkringar och arbetsgivares kostnader för tryggnad av anställdas pensionering har tagits in i en särskild lag [lagen (1975:1348) om ikraftträdande av lagen (1975:1347) om ändring i KL]. Huvudregeln är att den nya lagstiftningen skall tillämpas första gången vid 1977 års taxering. Det finns emellertid viktiga undantag. Därvid gäller bl. a. också att särskilda regler skall tillämpas vid 1976 års taxering.

6.2 P-försäkring som inte är tjänstepensionsförsäkring

I fråga om P-försäkring, som inte är tjänstepensionsförsäkring, tillämpas de *kvalitativa* reglerna i den nya lagstiftningen (dvs. de nya bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 31 § KL) första gången vid 1977 års taxering och endast på sådan försäkring som tagits på grund av ansökan som kommit in till försäkringsgivarens huvudkontor efter utgången av år 1975. Ändras avtalet såvitt avser äldre försäkring eller insätts förmånstagare till sådan försäkring i strid mot de nya bestämmelserna efter utgången av år 1976, sker avskattning av premiereserv och övriga tillgodohavanden vid tidpunkten för ändringen. Överenskommelse som medför ökad premieförplik-

telse totalt eller för år räknat skall anses som nytt försäkringsavtal (2 § ikraftträdandelagen). Med anledning av sistnämnda bestämmelse har skatteutskottet uttalat att bestämmelsen inte skall förstås så att försäkringstagare som inte kunnat betala premien ett år och på grund därav fått ökad betalningsskyldighet följande år enbart på grund därav skall anses ha ingått nytt försäkringsavtal (SkU 1975/76:20 s. 58).

Sker avskattning av orsak som nyss nämnts, ändras inte försäkringens karaktär. Detta innebär dubbelbeskattning, eftersom ju också utfallande försäkringsbelopp beskattas.

De nya reglerna om skatterättsliga påföljder vid överlåtelse genom bodelning i 53 § 4 mom. liksom reglerna om svensk beskattningsrätt för P-försäkringsbelopp som utbetalas till utlandsboende i 53 § 1 mom. och punkt 2 av anvisningarna till 53 § KL tillämpas första gången vid 1977 års taxering. Äldre bestämmelser i 53 § 4 mom. gäller vid 1976 års taxering och i fråga om P-försäkring för vilken punkt 1 av anvisningarna till 31 § KL i deras äldre lydelse tillämpas (se 4 § ikraftträdandelagen). – I detta sammanhang kan också nämnas att, såvitt avser försäkringar som tagits i utländsk anstalt, äldre bestämmelser gäller vid 1976 års taxering liksom beträffande ansökan som inkommit till RSV senast den 31 december 1975. Har RSV meddelat förklaring att försäkringen skall anses som P-försäkring skall ikraftträdandelagen sedan äga motsvarande tillämpning [lagen (1975:1349) om ändring i lagen (1969:754) om ändring i KL].

Punkt 10 av anvisningarna till 32 § KL upphör att gälla från och med 1978 års taxering. Överläts pensionsförsäkring av äldre typ efter utgången av år 1976 i strid mot de nya reglerna för överlåtelse, sker avskattning av premiereserv och övriga tillgodohavanden vid tidpunkten för överlåtelsen (5 § ikraftträdandelagen).

I fråga om avdragsrätten för privata P-försäkringar gäller följande. Äldre bestämmelser tillämpas vid 1976 års taxering. Har försäkringen tagits på grund av ansökan, som kommit in till försäkringsgivarens huvudkontor efter den 20 januari 1975, gäller dock vid 1976 års taxering följande särskilda regler. Avdrag får åtnjutas med 40 % av inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse samt 20 % av inkomst av tjänst. Underlaget utgörs av A-inkomst, som skall tas upp till beskattning för beskattningsåret. Inkomst, som överstiger tjugo gånger basbeloppet för januari 1975, räknas inte in i underlaget. Har den skattskyldige äldre pensionsförsäkring för vilken han yrkar avdrag vid 1976 års taxering, skall avdragsramen minskas med vad som sålunda yrkas för den äldre försäkringen. – RSV kan lämna dispens från nu återgivna regler, om särskilda skäl föreligger. Det bör i detta sammanhang nämnas att livförsäkringsskattekommittén offentliggjort sitt kommande förslag i ett pressmeddelande av den 20 januari 1975, varvid bl. a. förutskickades att försäkringsanstalterna i fortsättningen skulle teckna P-försäkringar i överensstämmelse

med kommittéförslaget. Kommittén, som var medveten om att högre avdrag kunde vara motiverat i vissa fall, hade ingen möjlighet att åstadkomma ett regelrätt dispensförfarande men föreslog att Svenska livförsäkringsbolags skattenämnd skulle pröva frågor av hithörande slag i avvaktan på lagstiftning. Föredraganden förutsatte (prop. 1975/76:31 s. 139) att de ärenden som prövats av nyssnämnda skattenämnd i stort sett skulle kunna få den behandling som nämnden rekommenderat. Härutöver har skatteutskottet gjort ett uttalande (SkU 1975/76: 20 s. 56) av innebörd att retroaktiva effekter av ikraftträdandebestämmelserna framstår som stötande. Vad skatteutskottet närmast har haft i tankarna är fall, när avdragsrätten enligt kommittéförslaget skulle ha lett till generösare behandling vid 1976 års behandling än vad som skulle ha blivit fallet om regeringsförslaget genomförts. De skattskyldiga har i dessa fall inte haft anledning att begära prövning hos Svenska livförsäkringsbolags skattenämnd. Den dispensförutsättning – synnerliga skäl – som fanns i regeringsförslaget har av riksdagen på hemställan av skatteutskottet ändrats till särskilda skäl för att möjliggöra dispens även i fall av här avsett slag.

Det bör observeras att inte heller de särskilda regler som gäller vid 1976 års taxering medger underskott till följd av premieavdrag.

Vid 1977 års taxering gäller för första gången de nya reglerna om avdrag enligt 46 § 2 mom. KL. Vid riksdagsbehandlingen har – såvitt fråga är om försäkring tagen på grund av ansökan, som kommit in till försäkringsgivarens huvudkontor den 20 januari eller tidigare – öppnats ett ytterligare avdragsalternativ, avsett att användas i stället för nyssnämnda avdragsregle fr. o. m. 1977 års taxering och i fortsättningen. Avdrag får sålunda åtnjutas intill ett belopp av 25 000 kr. Det får dock inte överstiga den skattskyldiges A-inkomst under beskattningsåret eller året dessförinnan. Till den del avgiften inte överstiger 25 000 kr. tillämpas vidare 46 § 2 mom. sjunde och åttonde styckena KL, dvs. ”rullning” av utnyttjat avdrag medges, och vidare får belopp som skolat föranleda underskott utnyttjas under ytterligare sex år. Men motsvarande belopp skall avräknas från belopp, varmed avdrag får åtnjutas enligt 46 § 2 mom. femte stycket KL, vilket innebär att utrymmet för avdrag avseende nya P-försäkringar tas i anspråk för avdrag som här avses.

De här återgivna reglerna om avdragsrätt för privat P-försäkring finns i 6 § ikraftträdandelagen.

I 7 § ikraftträdandelagen finns en bestämmelse av innebörd att som pensionsförsäkring, ägd av den skattskyldige, skall vid tillämpning av 46 § 2 mom. KL (dvs. reglerna om avdragsutrymme) i dess nya lydelse anses även pensionsförsäkring som ägs av den skattskyldiges omyndiga barn under förutsättning att försäkringen meddelats i överensstämmelse med ansökan, som kommit in till försäkringsgivarens huvudkontor senast före utgången av år 1975.

6.3 Tjänstepensionsförsäkring

De nya bestämmelserna i 33 § 1 mom. (innebärande att pension för tjänstepensionsförsäkring skall dras av som allmänt avdrag) liksom punkt 3 av anvisningarna till 32 § (skattefrihet för arbetsgivarens premiebetalning m. m.) och punkt 1 av anvisningarna till 33 § KL (redaktionell ändring) tillämpas första gången vid 1976 års taxering. Äldre bestämmelser gäller dock vid nämnda års taxering för pensionsförsäkring, som tagits i samband med tjänst, om försäkringen tecknats i överensstämmelse med ansökan, som kommit in till försäkringsgivarens huvudkontor senast den 24 april 1975 (3 § ikraftträdandelagen).

6.4 Arbetsgivares kostnad för tryggnad av anställds pensionering

De nya bestämmelserna om arbetsgivarens rätt till avdrag avseende kostnad för anställds pensionering liksom reglerna om återförande till beskattning vid minskning av pensionsskuld eller vid gottgörelse från pensionsstiftelse tillämpas första gången vid 1977 års taxering. Vid 1976 års taxering gäller således äldre bestämmelser utom beträffande pensionsutfästelse till sådan arbetstagare med bestämmande inflytande i aktiebolag eller ekonomisk förening som avses i den nya punkt 2 c av anvisningarna till 29 § KL (se avsnitt 3.3.3). Vidare får arbetsgivare tillämpa äldre bestämmelser även för utfästelse om pension som lämnats skriftligen senast den 31 december 1975. Detta stadgande torde böra tolkas så att utfästelsen skall avse viss i företaget anställd person – en utfästelse som hänför sig till ovissa förhållanden, t. ex. till eventuellt anställda i framtiden, synes således inte omfattas av stadgandet.

Beträffande pensionsutfästelse till arbetstagare med sådant bestämmande inflytande som nyss nämnts gäller följande. Är fråga om pensionsförsäkring till sådan anställd, tillämpas de nya bestämmelserna (punkt 1 av anvisningarna till 22 §, punkt 6 av anvisningarna till 25 § och punkt 2 c av anvisningarna till 29 §) första gången vid 1977 års taxering men, i det fall försäkringen tagits på grund av ansökan, som kommit in till försäkringsgivarens huvudkontor efter den 24 april 1975, redan vid 1976 års taxering. För räkenskapsår, som avslutats efter den 30 juni 1975, får avdrag för medel som avsatts till pensionsstiftelse ske endast för att uppbringa stiftelsens tillgångar i vad de hänför sig till sådan arbetstagare till arbetsgivarens pensionsreserv enligt allmän pensionsplan (se angående detta begrepp avsnitt 3.3.3). Avdrag för ökad avsättning till kontot *Avsatt till pensioner* får åtnjutas endast i den mån ökningen behövs för att trygga pensionsåtagande enligt allmän pensionsplan. Föreligger särskilda skäl, får RSV meddela dispens avseende avdrag för kostnad som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

De i förevarande avsnitt redovisade reglerna återfinns i 8 § ikraftträdandelagen.

7 Övriga frågor

Den här aktuella lagstiftningen innefattar även viss ökad uppgiftsskyldighet för försäkringsanstalter och s. k. fåmansbolag (se 30 § 2 mom. och 37 § 6 mom. TL) samt vissa redaktionella ändringar i 6 § 4 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, 12 § 1 mom. lagen (1958:295) om sjömansskatt och 12 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Anm. RSV har meddelat anvisningar dels beträffande avdrag vid 1976 års taxering för avgift för P-försäkring som skattskyldig tecknat under tiden 21.1–19.11 1975 och dels beträffande avdrag för erlagd begynnelse- eller engångspremie för tjänstepensionsförsäkring som tecknats under tiden 25.4–19.11 1975, se RSV Dt 1975: 51 och 52.